

Шпарик О.М.,

*кандидат педагогічних наук, старший дослідник,
старший науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки*

Інституту педагогіки НАПН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7507-4950>

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК РУШІЙНА СИЛА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У тезах підкреслено роль європейської інтеграції як стратегічної основи для післявоєнного відновлення освіти в Україні. Розглянуто критичну потребу в адаптації української освітньої системи до європейських стандартів, зокрема через психологічну підтримку, цифрову трансформацію та компетентнісний підхід. Засвоєння європейського досвіду є стратегічною необхідністю для побудови сучасної, інклюзивної та ефективної освітньої системи.

Ключові слова: євроінтеграція, освіта, післявоєнне відновлення, адаптація, психологічна підтримка, цифрова трансформація, компетентнісний підхід, Україна.

Прагнення України до європейської інтеграції – це не просто політичний курс, а стратегічна основа для її майбутнього, особливо в період післявоєнного відновлення. Цей процес вимагає системної адаптації української освітньої системи до європейських стандартів та цінностей, що є критично важливим для формування стійкого та конкурентоспроможного молодого покоління. Євроінтеграція не лише підвищує якість та ефективність освіти в умовах війни, але й надає Україні доступ до передових практик, фінансування та поглибленої співпраці з країнами ЄС, сприяючи загальному зростанню та стійкості країни. «Європеїзація» української освіти вже триває, проте війна значно прискорила ці процеси, вимагаючи оперативного впровадження інноваційних рішень [2, с. 11].

Виклики, породжені війною, та необхідність трансформації освіти. Повномасштабне вторгнення РФ стало безпрецедентним випробуванням для освітньої системи України. Масштабні руйнування інфраструктури, вимушене переміщення мільйонів учнів та вчителів, а також психологічні травми, завдані дітям, створюють

безпрецедентні виклики. Згідно з даними ЮНІСЕФ, понад 1,5 млн українських дітей стикаються з ризиком депресії, тривоги та посттравматичного стресового розладу [5]. Це підкреслює критичну потребу в адаптації освітньої системи для надання психологічної підтримки та сприяння соціально-емоційному благополуччю учнів. Крім того, війна виявила нагальну потребу в прискореній цифровій трансформації освіти для забезпечення інклюзивності та доступності, а також у впровадженні компетентнісного підходу для підготовки молоді до нових реалій. Європейський досвід та найкращі практики можуть стати незамінним ресурсом для вирішення цих проблем, орієнтиром для розробки нових стратегій, програм та інструментів.

Психологічна підтримка та соціально-емоційне навчання: європейські моделі для України. Війна завдала глибоких психологічних травм дітям, що вимагає системного підходу до їхнього відновлення. Європейські країни, зокрема Італія, Велика Британія та Естонія, пропонують ефективні моделі інтеграції соціально-емоційного навчання (SEL) у шкільні програми. SEL є ключовим для розвитку навичок саморегуляції, емпатії та здорових стосунків, що є життєво важливим для учнів, які пережили травматичні події. Досвід Італії демонструє успішне впровадження SEL через цілісний підхід до добробуту учнів, а Велика Британія активно працює над підвищенням обізнаності та профілактикою проблем психічного здоров'я серед дітей [3; 4]. Естонія, зі свого боку, акцентує увагу на формуванні «навичок майбутнього», включаючи соціальні та емоційні компетенції. Для України це означає необхідність

- інтеграції SEL: розробка та впровадження навчальних програм, які включають елементи SEL на всіх рівнях освіти;
- підготовки вчителів: навчання вчителів методикам виявлення та підтримки дітей з психологічними травмами, а також навичкам проведення занять з SEL;
- створення безпечного середовища: формування психологічно комфортного освітнього простору, де панує атмосфера довіри та взаємодопомоги.

Цифрова трансформація освіти: шлях до інклюзивності та доступності. Війна прискорила необхідність цифровізації освітнього процесу в Україні. Європейські країни, зокрема Естонія, є лідерами у впровадженні цифрових технологій в освіту, забезпечуючи їй

доступність та безперервність навіть в умовах криз. Досвід Естонії демонструє успішне використання електронних щоденників, цифрових навчальних матеріалів та онлайн-платформ, що дозволяє організовувати дистанційне навчання та забезпечувати доступ до освіти для учнів, які перебувають у зоні бойових дій або були вимушені покинути свої домівки. Для України це означає:

- розвиток цифрової інфраструктури: забезпечення шкіль швидкісним інтернетом, необхідним обладнанням та програмним забезпеченням;
- впровадження цифрових інструментів: активне використання онлайн-платформ для навчання, електронних ресурсів та віртуальних лабораторій;
- цифрова грамотність вчителів та учнів: навчання всіх учасників освітнього процесу ефективному використанню цифрових технологій.
- подолання цифрового розриву: забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів для всіх учнів, незалежно від їхнього соціально-економічного статусу чи місця проживання.

Компетентнісний підхід та якість освіти: відповідь на виклики сучасності. Європейські освітні стандарти акцентують увагу на компетентнісному підході, який передбачає розвиток не лише знань, але й умінь, навичок та цінностей, необхідних для успішного життя та професійної діяльності. Це особливо актуально для України, яка потребує висококваліфікованих та адаптивних фахівців для післявоєнного відновлення. Європейські країни, такі як Естонія, акцентують на розвитку широкого спектру навичок, включаючи критичне мислення, креативність, комунікацію та співпрацю, що є «навичками майбутнього». Для України це означає необхідність:

- перегляду навчальних програм: адаптація змісту освіти до вимог європейських стандартів та ринку праці;
- оновлення методів навчання: впровадження інтерактивних, проєктних та проблемно-орієнтованих методів, які сприяють розвитку ключових компетентностей;
- оцінювання, що орієнтоване на компетентності: зміна системи оцінювання знань та навичок учнів з акцентом на їх практичне застосування;

- безперервний професійний розвиток педагогів: забезпечення можливостей для вчителів постійно вдосконалювати свої професійні навички та знання [1, с. 53].

Отже, євроінтеграційні практики є не просто бажаним напрямком, а стратегічною необхідністю для повоєнного відновлення української шкільної освіти. Засвоєння європейського досвіду в сфері психологічної підтримки, цифрової трансформації та розвитку компетентнісного підходу дозволить Україні не лише подолати наслідки війни, а й побудувати сучасну, інклюзивну та ефективну освітню систему. Цей шлях вимагає значних зусиль, інвестицій та співпраці на всіх рівнях, але він є єдиним вірним шляхом до сталого розвитку та інтеграції України в європейську спільноту. Успішна інтеграція української освіти в європейський простір є невід'ємною частиною загального процесу відновлення та розбудови сильної, сучасної та демократичної України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міністерство освіти і науки України. Освіта і наука України в умовах воєнного стану: інформаційно-аналітичний збірник. 2023. URL: <http://surl.li/twxlv> (дата звернення: 02.06.2025).
2. Шпарик О., Ладоня К. Європейська інтеграція України у сфері освіти як важлива стратегія подолання наслідків війни. У: *Proces edukacyjny w czasie wojny i powojennej odbudowy Ukrainy z integracją ze wspólnotą europejską* : монографія / Instytut Pedagogiki NANP Ukrainy; ред. О. Топузов, М. Головки, З. Шарлович, К. Ладоня; [Команда авторів]. [Електронне видання]. Łomża-Kijów, 2024. С. 9–28. DOI: 10.32405/mono-lomza-kyiv-2024.
3. European School Education Platform. Promoting social and emotional learning & well-being – Istituto Comprensivo Chignolo Po, Italy. URL: <https://school-education.ec.europa.eu/en/discover/resources/social-emotional-learning-wellbeing-ic-chignolo-po-italy> (дата звернення: 02.06.2025).
4. GOV.UK. Promoting and supporting mental health and wellbeing in schools and colleges. URL: <https://www.gov.uk/guidance/mental-health-and-wellbeing-support-in-schools-and-colleges> (дата звернення: 02.06.2025).
5. UNICEF Ukraine. Mental health and psychosocial support. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/en/documents/mental-health-and-psychosocial-support-0> (дата звернення: 02.06.2025).